

PUBLICACIONS

Redacció

Intel·ligència artificial i tecnòtica Cecilio Angulo i Carissa Véliz

Posposat per la pandèmia, el 2021 va tenir lloc al Palau Macaya de Barcelona un cicle de diàlegs sobre «Tecnologies emergents i desigualtats», coorganitzat per la Fundació La Caixa i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), amb la col·laboració de Digital Future Society. Un d'aquells diàlegs, sobre «Reconeixement facial, intel·ligència artificial i tecnòtica», entre Cecilio Angulo, investigador de l'Intelligent Data Science and Artificial Intelligence Research Center (IDEAI) de la UPC, i la filòsofa Carissa Véliz, professora i investigadora de la Universitat d'Oxford, va ser el punt de trobada i de partida d'aquest petit llibre.

Intel·ligència artificial i tecnòtica és la primera obra de la col·lecció «Diàlegs UPC Arts». UPC Arts és una iniciativa promoguda per Carme Fenoll i Clarabuch, directora de l'Àrea de Cultura i Comunitat de la UPC, que pretén fomentar la connexió transdisciplinària i humanista entre la tecnologia, la ciència i les arts. A tal efecte, es publicaran llibres d'accés obert i en català sobre tecnohumanisme.

Començar amb un llibre sobre ètica de la tecnologia és tota una declaració d'intencions. La societat actual necessita referents divulgatius que fomentin la reflexió sobre l'impacte de la tecnologia en àmbits com l'educació, la sociologia, la política i la cultura en general. Mentre que Cecilio Angulo s'ha mogut més en la recerca i l'educació universitàries, sent actualment membre del Comitè d'Ètica de la UPC, Carissa Véliz va irrompre en la divulgació amb *Privacy is power* (Corgi Books, 2020), obra encara no traduïda al català (n'hi ha versió castellana de 2021 a Debate), en la qual ja alertava dels problemes que comporta la cessió massiva de les nostres dades personals a les grans empreses tecnològiques. Véliz recentment ha editat el primer *Oxford handbook of digital ethics* (Oxford University Press, 2022), i s'ha convertit en un referent internacional, que arriba al català, per primera vegada, gràcies a aquest petit llibre.

De fàcil lectura, l'obra parteix de les publicacions de Véliz a *El País*, entre 2020 i 2022, a les quals Angulo dona rèplica i contextualitza de manera acurada, afegint les definicions imprescindibles per als lectors no experts i establint un diàleg colpidor sobre la influència de la intel·ligència artificial i les dades massives (*big data*) a la nostra societat. Es tracta d'una lectura àgil, útil i fresca que de ben segur no deixarà impassible ningú.

Intel·ligència artificial i tecnòtica

Cecilio Angulo i Carissa Véliz

Pròleg i edició: Antoni Hernández-Fernández

Data d'edició: 2022

Descripció física: digital, 90 p.

ISBN: 978-84-19184-05-4

Editorial: Iniciativa Digital Politècnica, Edicions UPC

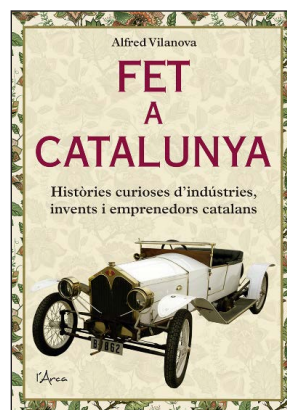
Col·lecció: Diàlegs UPC Arts; 1

Descàrrega gratuïta a: <https://upcommons.upc.edu/handle/2117/365627>.

Vídeo del diàleg al Palau Macaya entre Carissa Véliz i Cecilio Angulo a: <https://www.youtube.com/watch?v=Zc6rEchv4Go>.

Fet a Catalunya. Històries curioses d'indústries, invents i emprenedors catalans

Alfred Vilanova

Calia una obra com aquesta a casa nostra. Alfred Vilanova ha aconseguit farcir un recorregut fulgurant i apassionant per la història de la tecnologia a Catalunya, des de la prehistòria fins a la digitalització. I no és gens fàcil. Perquè té molt de mèrit, en només dues-centes cinquanta pàgines, fer una revisió de la nostra història tecnològica que sigui entretinguda, ben il·lustrada i documentada, amb una tria de temàtiques escaients i ordenades cronològicament.

Vilanova provoca tant la sorpresa com el reconeixement de la pròpia ignorància dels lectors, davant de fets

i elements tan propers com desconeguts. Aprofita l'esment de descobertes arqueològiques, artefactes i construccions locals per fer molt bona divulgació, tot contextualitzant globalment el que explica, connectant amb la història mundial de la tecnologia. Així, per exemple, amb el primer català conegut, l'home de Talteüll, Vilanova exposa els inicis de les indústries lítiques i el control del foc, o lliga els èfmers jaciments fenicis d'Eivissa, Alacant i la vall de l'Ebre amb la irrupció al món de la moneda i el comerç, considerant la competència posterior amb els grecs, un cop s'assenten a Empúries. L'autor esquitxa el relat amb múltiples referències arquitectòniques, anant dels arcs, els ponts, les vies o els aqüeductes romans al romànic, el gòtic i alguns elements emblemàtics propis, com ara la volta catalana, i construccions clau com l'Hospital de la Santa Creu o la Sagrada Família. Com a bon fill del Poblenou de Barcelona, Vilanova no es pot estar de parar esment a la torre de les Aigües o al *boom* industrial del seu barri que el va fer arribar a 4.991 empreses censades el 1960. Tenen també certa preponderància a l'obra, com no podia ser d'altra manera, els apartats dedicats a l'arquitectura industrial, com en el cas dels vapors, els cellers, les centrals tèrmiques o les nuclears.

Al llibre només se li poden retreure dos detalls. El primer, un cert abús semàntic que, pel context, se sobreentén: quan es diu, per exemple, que la Venus de Gavà, «datada de fa 6.000 anys, és l'escultura femenina més antiga que es coneix», caldria òbviament afegir «a Catalunya». I així en altres moments en què apel·lem al sentit comú del lector. Finalment, no ens deixa de sorprendre que *Fet a Catalunya* s'hagi imprès a Getafe. En fi, coses de la globalització. Podria haver-se imprès a la Xina, amb una petjada de carboni major, però què ha succeït amb el Gremi de Llibreters de Barcelona o amb l'herència de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, com molt bé indica Vilanova, el segell editorial més antic del món? Rumíem-hi.

Però no es quedin només amb això, si us plau. A Catalunya va ser realment la de Pere Ponsa, a Barcelona, la primera impremta de Gutenberg? I qui va ser aquí el primer fabricant de taps de suro? Quina és la història de Naturgy? Trobaran respostes a aquestes i a moltíssimes altres qüestions, així com maquíssimes històries curioses de la indústria i l'emprenedoria catalanes, en aquest fantàstic llibre d'Alfred Vilanova. Perquè Vilanova és tot un referent, un paladí de la defensa de la tecnologia com a part inherent de la cultura, que cal, sens dubte, llegir.

Fet a Catalunya. Històries curioses d'indústries, invents i emprenedors catalans

Alfred Vilanova

Data d'edició: 2022

Descripció física: rústica, 254 p.; 17 x 24 cm

ISBN: 9788412414967

Editorial: L'Arca. Redbook Ediciones.

Preu: 22 €

Web de l'editorial: <https://redbookediciones.com/producto/catala/fet-a-catalunya/>.

Tècnica i totalitarisme. Digitalització, deshumanització i els anells del poder global

Jordi Pigem

No sabem si Jordi Pigem hauria reescrit com a mínim algunes parts d'aquest llibre després de la irrupció de ChatGPT, al desembre de 2022, moment just de la publicació de l'obra i, per tant, escrita abans, i hauria refermat les seves tesis o les hauria modificat mínimament. Si bé trobem ací un Pigem contundent en la crítica social, continuista amb la perspectiva de l'anterior *Pandèmia i postveritat* (del qual

ens diu que és el segon lliurament d'una trilogia, per cert), es planteja respecte a la tecnologia una posició *tecnòfoba* per moments, especialment cru i hostil amb els governs i els poders fàctics de les grans empreses del sector tecnològic que controlen el món.

I és que Pigem abunda en alguns falsos tòpics de la tecnologia, com quan reitera que les tecnologies ens deshumanitzen, obviant que és un tret inherent a la nostra espècie, que la tecnologia ens fa humans: ens deshumanitza l'escriptura, tecnologia amb la qual ens arriben les seves paraules? Recula a discursos del segle XIX: «Un món distòpic en què les persones són desplaçades per les màquines ja té un peu en el present» (p. 104), ens alerta Pigem, potser oblidant que l'avís dels canvis cognitius que causa la tecnologia ja els tenim fa segles, quan temps ençà les societats humanes deixen de ser àgrafes i s'abandonen les oralitats per deixar pas al text, com ens diria Walter Ong a *Oralitat i escriptura* (1982). També podríem recuperar, en la línia de Pigem, algunes de les múltiples reflexions de Lewis Mumford, que a *Art i tècnica* (1952) preguntà: «Per què la nostra vida interior s'ha tornat tan pobra i buida, a la vegada que la nostra vida exterior s'ha tornat tan exagerada i més buida encara en matèria de satisfaccions subjectives? Per quin motiu ens hem convertit en déus tecnològics i en dimonis morals, en superhomes científics i idiotes estètics (idiotes, és clar, en el sentit grec d'individus totalment privats, incapaços de comunicar-se o d'entendre's entre si)?».

Cal reconèixer a Jordi Pigem la sinceritat en la reflexió assagística, l'agilitat de la prosa i el fet de posar sobre la taula una necessària argumentació crítica sobre els usos socials de la tecnologia. Dona una visió personal que puja de nivell quan es fonamenta en referents clau com Hannah Arendt, en l'enfocament del totalitarisme, o en Carissa Véliz, quan analitza el poder que guanyem quan ens resistem a vendre'ns als voltors de les dades, a les imposicions subtils que la digitalització, de mica en mica, imposa a la nostra quotidianitat.

En definitiva, tot i que es troben a faltar algunes referències fonamentals de la filosofia de la tecnologia, cal llegir l'arenga de Pigem i valorar, esperem, la capacitat de les seves paraules per despertar una societat cada cop més addicta a les pantalles. Aixequem la mirada, conversem amb els veïns, compartim experiències fora del metavers, i rebel·lem-nos així davant dels poders que ens volen narcotitzats, per recuperar un esperit humà que, ineludiblement, inclou la tecnologia com a tret cognitiu fonamental de la nostra espècie. Girem la truita i posem la tecnologia al servei de les persones.

Tècnica i totalitarisme. Digitalització, deshumanització i els anells del poder global

Jordi Pigem

Data d'edició: 2022

Descripció física: rústica, 183 p.

ISBN: 9788417796747

Editorial: Fragmenta

Col·lecció: Diàlegs UPC Arts; 1

Descàrrega gratuïta de l'índex i alguns fragments a: <https://www.fragmenta.cat/producte/tecnica-i-totalitarisme/>.

Diccionaris terminològics publicats pel TERMCAT: novetats del 2022

Resum de les novetats principals anunciades pel TERMCAT durant el 2022 respecte dels seus diccionaris terminològics:

— 2 febrer 2022. Nova infografia amb els termes clau de la ciberseguretat en les relacions socials: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/nova-infografia-els-termes-clau-la-ciberseguretat-les-relacions-socials>.

— 15 febrer 2022. Els noms dels gràfics de visualització de dades, en una nova infografia interactiva del TERMCAT: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/els-noms-dels-grafics-visualitzacio-dades-una-nova-infografia-interactiva-del>.

— 16 febrer 2022. Nous termes per al *Diccionari de mobilitat sostenible*: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/nous-termes-al-diccionari-mobilitat-sostenible>.

— 2 març 2022. Els termes de les parts de la moto de neu en una nova infografia interactiva i un nou vocabulari del TERMCAT: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/els-termes-les-parts-la-moto-neu-una-nova-infografia-interactiva-i-nou>.

— 5 abril 2022. S'amplia el vocabulari sobre termes de les xarxes socials: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/samplia-vocabulari-termes-les-xarxes-socials>.

— 26 maig 2022. El TERMCAT publica la *Terminologia de la fibra òptica*: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/termcat-publica-la-terminologia-la-fibra-optica>.

— 14 juliol 2022. Una nova infografia interactiva difon els termes del quadre de la bicicleta: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/una-nova-infografia-interactiva-difon-els-termes-del-quadre-la-bicicleta>.

— 23 novembre 2022. Els colors de l'hidrogen, en una nova infografia del TERMCAT: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/els-colors-lhidrogen-una-nova-infografia-del-termcat>.

— 30 novembre 2022. La *Terminologia de la ciberseguretat* s'amplia novament: <https://www.termcat.cat/ca/actualitat/noticies/la-terminologia-la-ciberseguretat-samplia-novament>.